

VSLW
Themaprofielen

Thema's

Omgaan met verschillen, Pesten, Opbrengstgericht werken en Ouderbetrokkenheid

Inleiding

De expertgroep van het VSLW project heeft voor de vier thema's een themaprofiel omschreven. Elk Themaprofiel bestaat uit een door de expertgroep geformuleerde definitie, waarna profielschets volgt.

Opzet:

- Definitie thema
- Profielschets

Bijlagen:

- Bekwaamheidseisen leerjaar 1 t/m 4 per thema in huidige curriculum pabo.

1. Themaprofiel: Omgaan met Verschillen

Definitie

Dit thema gaat over het bieden van richtlijnen en handvatten in het primair onderwijs op het gebied van omgaan met verschillen tussen leerlingen. Door een passend onderwijsbeleid en door beter om te leren gaan met verschillen, zijn leerkrachten in staat in te spelen op onderwijsbehoeften van leerlingen en het realiseren van betere schoolprestaties. *Omgaan met verschillen* wordt in dit samenwerkingsverband opgevat als een vorm van differentiëren, waarbij gepoogd wordt, door maatwerk, bij alle leerlingen (de hoogst) haalbare doelen te realiseren. Het bieden van maatwerk wordt opgevat als een 'gevorderde' vorm van passend onderwijs, die gerelateerd is aan de extra ondersteuning zoals omschreven in het ondersteuningsprofiel van de school (SLO, 2013).

Profiel

De leraar kan omgaan met verschillen. Hij kan differentiëren, gericht op het realiseren van hoge doelen bij alle leerlingen. Omgaan met verschillen is voor hem in die zin geen doel op zich, maar vooral een middel. Dit wordt zichtbaar doordat hij kan variëren in zijn didactisch en pedagogisch repertoire, zowel met betrekking tot de sterk als tot de zwak presterende leerlingen. Hij erkent het belang van dossierkennis van zijn leerlingen, overleg met zijn collega's vanzelfsprekend. Een positief pedagogisch klimaat in de groep is de basis van zijn handelen. Met zijn flexibele houding, oprecht luisteren, eerlijkheid en vertrouwen in het kind, kan hij zijn onderwijs optimaal afstemmen op de leerling. Ook gespreksvaardigheden op verbaal als non-verbaal niveau spelen hierbij een belangrijke rol. Vanuit zijn methodische-didactische kennis, inzicht in leerlijnen en zijn vaardigheid goed te observeren en te signaleren kan hij opbrengstgericht omgaan met de verschillen in ontwikkelingsniveau en in de didactische behoeften. Hij is in staat (vanuit het groeps- of kindplan) individuele accenten en lijnen te benoemen. Hij kan objectief en concreet verslag leggen van de stand van zaken. Gevoed door zijn pedagogische en ontwikkelingspsychologische kennis en zijn kennis van gedragsproblemen- en stoornissen, kan hij omgaan met de diverse pedagogische behoeften. Zijn kennis van diverse culturele achtergronden helpt hem begrip te hebben voor de verschillen in gedrag en behoeften van kinderen die daaruit voortkomen. Hij beschikt over een basispalet aan intensiverende, compenserende en verrijkende maatregelen, welke effectief ingezet kunnen worden. Met deze kwaliteiten kan hij de basis van passend onderwijs bieden. Hij heeft verder een goed beeld van het bieden van maatwerk waarbij een uitdagende leeromgeving vormgegeven kan worden. Het maatwerk is daarnaast gerelateerd aan de extra ondersteuning, zoals omschreven in het ondersteuningsprofiel van de school. Hij blijft zijn kennis actualiseren door intervisie, afstemming met specialisten en nascholing.

2. Themaprofiel: Pesten

Definitie

Kinderen worden gepest als ze door één of meer leeftijdsgenoten bewust en stelselmatig worden beschadigd door negatieve acties, waarbij de macht ongelijk verdeeld is en het slachtoffer zich (meestal) niet kan verdedigen. Pesten wordt beschouwd als negatieve actie, wanneer iemand opzettelijk letsel of ongerief aanbrengt of probeert te brengen bij de ander. Deze acties kunnen direct (verbaal of fysiek), indirect (relationeel/emotioneel), of digitaal (via computer of telefoon) zijn. Pesten heeft aandacht nodig, wanneer het leidt tot disfunctioneren of verminderd welzijn bij het kind. Daarnaast dient pesten aandacht te krijgen indien het kind aangeeft dat het pesten een probleem is en/of er een onveilig klimaat ontstaat voor de hele groep (JGZ-richtlijn pesten, 2014).

Profiel

Van de leraar wordt verwacht dat hij oog heeft voor zowel het kind dat gepest wordt, als het kind dat vanuit persoonlijke belangen of problemen pestgedrag vertoont. Dit vraagt van de leraar om kennis over verschillende verschijningsvormen van pesten: direct (verbaal of fysiek) en indirect (relationeel en emotioneel) en is mediawijs. Hij kan effectief gebruik maken van anti-pest programma's en op basis daarvan consequent handelen.

Vanuit kennis over de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen, groepsdynamiek en observatietechnieken is de leraar in staat om een preventieve en actieve houding aan te nemen om pesten in de groep te voorkomen en een positief pedagogisch klimaat te creëren.

Ook is de leraar bekend met verschillende rollen bij het pesten, de verschillende fasen van groepsvorming en het beleid tegen pesten in relatie tot algemeen veiligheidsbeleid.

De leraar is op de hoogte van verschillende interventiestrategieën (methoden, instrumenten, technieken) op het gebied van pesten. Hij kan bovendien verschillende sociale interventies toepassen die leiden tot gedragsverandering. Er wordt waar mogelijk in samenspraak met collega's en ouders gehandeld.

Themaprofiel 3: Opbrengstgericht werken

Definitie

Opbrengstgericht werken wordt gezien als een manier om onderwijsopbrengsten te verhogen. In dit samenwerkingsverband wordt opbrengstgericht werken als volgt gedefinieerd: “Opbrengstgericht werken vereist een systematische doelgerichte inzet voor het optimaliseren van de vorderingen van de leerlingen door het stellen van hoge doelen”. Bij opbrengstgericht werken wordt binnen het onderwijs gegenereerde data gebruikt om de noodzaak te legitimeren het onderwijs aan te passen (Ledoux, Blok & Boogaard, 2009). Dat betekent dat er systematisch en cyclisch wordt gewerkt aan het streven naar maximale opbrengsten op het gebied van cognitieve resultaten en sociaal-emotionele resultaten van leerlingen. Daarbij wordt eveneens aandacht besteed aan de achtergrond van de behaalde (geregistreerde) resultaten.

Profiel

De leraar kan zich systematisch en doelgericht inzetten voor het optimaliseren van vorderingen van de leerlingen door het stellen van hoge doelen. Een leraar die opbrengstgericht werkt, stelt hoge doelen per vakgebied, zowel op groeps- als individueel niveau. Om dit te bereiken stemt hij zijn pedagogisch en didactisch handelen af op de leerlingen in de groep. Hij heeft daarbij een gestructureerd klassenmanagement, en is in staat te werken in instructiegroepen. Mogelijkerwijs wordt hierbij een activerend instructiemodel voor de gehele groep bij iedere les toegepast, wordt gedifferentieerde instructie gebruikt, en worden proces- en productobservaties geregistreerd, waarbij planning en handelen hierop aangepast worden.

Opbrengstgericht werken vraagt om een systematisch cyclisch proces. Het is belangrijk om betrouwbare data uit zowel methode-gebonden als –onafhankelijke toetsen en observaties te analyseren. De leraar kan deze gegevens vanuit een onderzoekende houding vertalen naar een groepsaanpak, waarin rekening gehouden wordt met de verschillende onderwijsbehoeften en -mogelijkheden van de leerlingen. Leerdoelen worden op zowel product als procesniveau geoptimaliseerd rekening houdend met de kerndoelen en referentieniveaus. Hierbij worden werkvormen en middelen gekozen, passend bij de doelen en samenstelling van de groep.

De leraar werkt vanuit een professionele houding samen met zowel interne als externe collega's aan het verbeteren van zijn onderwijs en eigen ontwikkeling. De leraar ontwikkelt zich verder op het gebied van handelingsgericht werken en effectieve instructie, waarbij een veilig pedagogisch klimaat, acceptatie en motivatie een belangrijke rol spelen. Samen met de leerlingen stelt de leraar leer- en ontwikkelingsdoelen op, worden deze geëvalueerd en wordt effectieve feedback gedeeld.

Themaprofiel 4: Ouderbetrokkenheid

Definitie

Ouderbetrokkenheid is de betrokkenheid van ouders bij de opvoeding en het onderwijs van hun kind, zowel thuis als op school. Dit vraagt om samenwerking tussen school en ouders, onderwijsondersteunend gedrag thuis en ouderparticipatie. Bij dit proces hebben de betrokkenen (ouders, leraar, kind) als doel om elkaar wederzijds te ondersteunen, waarbij bovendien geprobeerd wordt verschillende bijdragen zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen, met als doel het leren, de motivatie en de ontwikkeling van het kind te bevorderen (Smit et al. (2007).

Profiel

Bij ouderbetrokkenheid staat de vraag centraal hoe ouders en school het kind zo goed mogelijk kunnen ondersteunen bij zijn ontwikkeling. Vanuit het pedagogische doel vraagt dit om een afstemming tussen de benadering van kinderen thuis en op school. Daarnaast is het van belang dat door ouderbetrokkenheid zowel ouders als leerkrachten worden toegerust om de onderlinge relatie te optimaliseren. Binnen het themaprofiel is de leraar zich bewust van de gezamenlijke verantwoordelijkheid. Hierbij is het van belang dat de leraar in staat is gesprekken te voeren met ouders, o.a. informele en formele gesprekken en hen (schriftelijk) informeert en communiceert over relevante zaken. De leraar onderbouwt hierbij zijn professionele opvattingen en werkwijze met betrekking tot een leerling aan ouders en andere belanghebbenden en past in gezamenlijk overleg zo nodig zijn werk met de leerling aan.

Zo wordt op constructieve wijze omgegaan met culturele verschillen, met respect voor waarden en normen, en staat het belang van het kind centraal. Ouderparticipatie wordt gestimuleerd, onder andere door ouders te betrekken bij georganiseerde activiteiten.

De leraar zorgt ervoor dat de ouders zich welkom voelen en is in staat effectief te communiceren. Hij weet dat kind, ouders en schoolteam voortdurend zijn gericht op de ondersteuning van de ontwikkeling van het kind. Hij trekt als gelijkwaardige partner op. De leraar kan samen met ouders (eventueel kind) en vertegenwoordigers uit de omgeving, de ontwikkelingsmogelijkheden van leerlingen vergroten om hen te laten participeren in de maatschappij.

De leraar kan door middel van verschillende gesprekstechnieken een relatie aangaan en samenwerken met ouders en kind. Op basis van zelfreflectie is hij in staat om autonoom te handelen. Hij heeft kennis van de verschillende vormen van ouderbetrokkenheid.